

NYOMDA, KIADÓ
Buda-...
Közzététel: St. Baros
...
Szerkesztőség
...
Kéziratokat nem
adnak vissza

UJ KELET

ZSIDÓ-POLITIKAI-NAPILAP

E LŐFIZETÉSI ÁRAK

Romániában	
Egész évre	750
Félévre	380
Negyedévre	200
Egy hónapra	70
Egy szám ára pályaud- sáron és vidéken is 3 lej	
Bukarestben	3-50
Csehszlovákiában	
Egy hónapra	25 ek
Egy szám	1-50 ek

1924 július 14 Hétfő

Cluj-Kolozsvár * VII. évfolyam * 154. szám

5684. Tamuz 12

A gyáva demokrácia

A párisi „Matin“ szenzációs hírt kürtöl világra. A hír szerint, melynek megbízhatóságában nincs okunk kételkedni, Stresemann a szövetségeseknek adott válaszigyzéké mellé egy bizalmas okiratot mellékel, melyben bocsánatot kér a szövetségesek jegyzékére adott válasz goromba hangjáért. Egyben közli Stresemann, hogy a német kormány hajlandó a szövetségekkel együttműködni a katonai ellenőrzés kérdésében. Hangsúlyozza a titkos okirat, hogy a német kormánynak a hivatalos szövegben figyelemmel kellett lennie a nacionalista ellenzék agresszív magatartására.

Ez a hír méltán sorozható korunk legjelentősebb történelmi dokumentumai közé. Távtól és kilátástalanság ölelkezik e sorokban. A jóság gyávaságát, az igazság gyámoltalanságát látjuk a német titkos válaszirásban megnyilatkozni. Csodálatos és egyben lehangoló jelenség, hogy az európai demokrácia hadserge, mely pedig számra, tartalomra nézvést erősen fölényben van a reakciók táborába tömörült elemek fölött, milyen bátortalan magatartást kénytelen tanusítani a baloldal agresszivitásával szemben.

Mintha minden tradícióját, minden kapcsolatait a világáramlással elvesztette volna az új világrendet teremteni akarók tábora, szörnyű bizonytalanság köde nehezedett akaratuk felé. Ezt a bizonytalanságot a reakció tábora jól látja és a ragadozó gyorsaságával, a brigantik kegyetlenségével és opportunitásával használja ki a maga sötét céljainak megvalósítására. Stresemann „titkos“ mentegőzése valóságos koldusbrázatot takar; a német demokrácia koldusbrázátát, melynek pedig — igazsága és ereje tudatában — a diadal, az erő és a rettenetlenség sugaraiban kellene fürödni.

Szomorú ez a mentegőzés éppen Stresemanntól, aki a német demokrácia vállán emelkedett a kormányzat élére s aki annakidején éppen a francia demokrácia győzelmétől várta a német nép szabadulását. Azóta a francia demokrácia győzelmet aratott s a német demokrácia — arónikus gyávaságtól inficiálva — elvesztette azt az erőt is, melyet az elnyomás és kizsákmányoltság érzése kölcsönözött neki. Mintha az idő egyensúlyérzékének hiánya az emberi lelkeket is teljesen hatalmába ejtette volna: ma már nem tények, nem örökkomplexumok látszanak döntésre hivatottaknak az élet és politika kérdéseiben, de annál inkább az erő alkalmazásának módszerei. Ugyáztuk: a „helyes“ módszert a reakció tábora ismeri fel, mely éppen gonoszágának, butaságának tudatában alkalmazza a terror és gyilkolás eszközeit a demokrácia többségével szemben.

A német demokrácia mai helyzetét egy paradoxonszerű, fordított közmondással lehetne legjobban jellemezni, mely így hangzik: Egy pár disznó sok ludat győz. — Meg lehet teljes objektivitással állapítani, hogy a stresemanni módszer rossz és eredményre semmiesetre sem vezető. Az ilyen „titkos“ vallomások és magyarázatok csak gyöngítik a német demokrácia megbízhatóságában való hitet és arra a mind krónikusabbá váló német néplélektani jelenre vetnek világot, hogy a németiség az utóbbi időben elvesztette érzékét saját érdekeivel szemben és mintegy közönyösnek mutatkozik jövődjét illetően is.

Igazságban, mélységben a német demokrácia alhat első helyen, de taktikailag kétségtelenül hátul kullog. A francia demokráciát bátorsága, harcászata, igazságának szinte exaltációig menő hite vitte győzelemre, épügy, mint az az angol demokráciát.

Ez az élan, ez az elszántság hiányzik a német demokráciából, melynek emiatt kell

szégyenteljes és az egész nemzet létét fenyegető koncessziókat tenni a reakció számára, holott ha erélyt és biztosságot mutatna, az alapján gyáva reakció csuful megfutamodna.

Európa konszolidációjának útjában most ez a gyáva demokrácia áll. Egy kis latin temperamentum elkélne a németeknél, mert bizonyos, hogy a konciemplálás bénítja meg tetterejét!

A nemzeti párt más parasztpárti vezérekkel akar fuziót

Egy volt miniszter nyilatkozata a százas bizottság halmapi üléséről

(Cluj-Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nemzeti párt kolozsvári főhadiszállásán lázas előkészületek folynak a párt százas végrehajtóbizottságának ülésére. Pénteken este megérkezett Kolozsvárra Maniu Gyula, a párt vezére, a nemzeti párt többi korifeusai: Pop Csicsó István, Goldis László és Vajda Sándor: volt miniszterelnök pedig szombat este jelezték megérkezésüket. A százas bizottság ülését megelőzőleg a párt kolozsvári tagozatának elnöksége szűkebbkörű, bizalmas jellegű értekezletre gyűlt össze Maniu Fürdő-utcai lakásán, amelyen a plénum elé terjesztendő javaslatok kerültek megvitatás alá. A rendkívül izgalmasnak ígérkező százas bizottsági ülés programjának gerincét Maniu nagyszabású expozéja képezi, amelyben be fog számolni a fuzió tárgyalások meghiusulásának okairól. Megbízható értesülések szerint Maniu vasárnapi beszédében szenzációs leleplezésekkel lép a nyilvánosság elé a fuzió tárgyalások még ismeretlen kulisszatitkairól.

Az Uj Kelet munkatársának alkalmá volt a százas végrehajtóbizottság egyik miniszterviselt tagjával beszélni, aki az elnökség szűkebbkörű értekezletén is résztvett s az alábbi

nyilatkozatban adta a helyzet keresztmetszetét:

— Tövedés volna azt hinni, hogy a nemzeti párt az első sikertelenséget kiábrándító tapasztalatai után végleg elejtette volna a parasztpárttal való egyesülés tervét. A nemzeti párt vezetősége továbbra is keresni fogja a testvéri meggyőzés lehetőségeit a parasztpárt valódi, hamisítatlan demokratikus szellemű áthatott képviselőivel. De sohasem nyújthatunk békejobbát egy Stere-nek vagy hű csatlósának Lupunak, akik a demokratikus jelszavak barrikádjá mögött az egyéni érvényesülés és a politikai immoralitás fegyvereivel folytatják azt a küzdelmet, amelynek győzelme Romániát a ochlokrácia és a fékevesztett tömeguralom lejtőjére sodorná. Fájdalmas tény, hogy Stere politikai zsonglörködésével elvakította Mihalacht is, akinek jóhiszeműségéről és politikai moráljáról meg vagyunk győződve. Minden este ma még nem értett az idő arra, hogy leleplezésekkel lépünk a nyilvánosság elé azokról a rejtélyes természeti erőkről, amelyeknek segítségével ez a politikai kurnáló félszemű sakkban tartja az ellenzék egyik leghatalmasabb pártját. Biztosítom azonban, hogy a leleplezések nem fognak késmi.

Elrendelték az Idegen állampolgárok ingatlanainak elárverezését

Bonyodalmak a telekkönyvről az állampolgársági törvény miatt. Újabb nemzetközi összehútközést jelentenek az új ingatlan-rendeletek

(Cluj-Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A tegnapi délelőtti folyamán három szenzációs érdekességű rendelet érkezett a kolozsvári igazságügyi államtitkársághoz, melyben Marzescu igazságügyminiszter tanubizonyosságát adta, hogy kíméletlen eréllyel hozzákezdett az alkotmánytörvény tizenhatalmadik szakaszának végrehajtásához. Ugyanakkor az igazságügyminiszter elküldötte a rendeleteket az ügyvédi és közjegyzői kamaráknak, ugyszintén az összes bíróságoknak is, hivatkozva az alkotmánytörvény tizenhatalmadik szakaszára, amely aképen rendelkezik, hogy csupán románok és honosított románok szereshetnek és bírhatnak tulajdonba fölbirtokot (immobil rural) és az idegeneknek csupán ezen ingatlanok értékéhez van joguk.

Az igazságügyminiszter ez alapon a tegnapi nap folyamán elrendelte, hogy a telekkönyvi hatóságok nem fogadhatnak el egyetlen aktát vagy kérest sem, amelyben a telekkönyvbe valamely bejegyzést kérne anélkül, hogy az illetékes primáriától ne csatolnának egy olyan bizonyítványt, amely igazolja, hogy a jogszerező (vevő) felet a román állampolgárok névjegyzékébe felvették. Ennek a rendelkezésnek elháríthatatlan következménye ma az, hogy a telekkönyvhöz kérvényt benyújtani nem lehet, mert ma még egyetlen hatóság sem állítja ki az állampolgársági bizonyítványt, arra való hivatkozással, hogy az csak akkor lesz kiállítható, ha a harmincnapos felebbezési határidő letelt. Nem szükséges rámutatni arra, hogy ez milyen bonyodalmakat jelent a telekkönyvi jog megszerzésének szempontjából.

Az igazságügyminiszter, az alkotmánytörvény rendelkezésére való hivatkozással, tegnap részletes végrehajtási utasításban felszólította az igazságügyi államtitkárságot, hogy a külföl-

diaknak Romániában fekvő ingatlan vagyoniáit lajstromozzák abból az okból, hogy az alkotmánytörvény értelmében azokat elárverezék és értéküket a félnek azután kiszolgáltatásuk. Kétségtelen, hogy a minden részletétől elmozdított ridég miniszteri rendelkezés végrehajtása nemzetközi bonyodalmak végtelen sorozatát fogja felidézni, annál is inkább, miután a miniszteri rendelet nem intézkedik az ingatlanra bekebelezett haszonélvezeti jogokról, a jelzálogos hitelezők telekkönyvileg biztosított követeléseiről s általában a román állampolgársággal bíró harmadik személyek jogairól. Kétségtelen, hogy a rendelet ilyen formában végre nem hajtható, aminek eleven bizonyítéka, hogy Pop János dr., az erdélyi igazságügyi államtitkárság vezetője a rendelet vétele után azonnal Bukarestbe utazott, hogy a kérdésben részletes tárgyalásokat folytasson az igazságügyminiszterrel. A megdöbbentő rendelet végrehajtásának első sorban útjában áll a magyar békeszerződés hatvanharmadik szakasza, amely azt mondja, hogy mindazoknak, akik a békeszerződés alapján optáltak a magyar állam polgárságát, jogukban áll megtartani ingatlanaikat azon állam területén, amelyen az optációt megelőzőleg laktak. Ez a rendelkezés nemcsak nemzetközi szerződés, hanem olyan alaptörvény jellegével is bír, amelynek rendelkezéseivel az azt becikkelyező államnak egyetlen törvénye — tehát az alkotmánytörvény — sem juthat ellentétbe. Ha tehát a román állam a miniszter rendelkezését a gyakorlatban végrehajtandó, olyan intézkedést foganatosítana, ami ellenkezik Románia egyik alaptörvényével.

Másképpen áll a helyzet akkor, ha ezek a külföldi állampolgárok elhaláloznak. Ezesetben utánuk már külföldi nem örökölhet. Épügy nem örökölheti román állampolgár apának kül-

ONIMA
Arad *

SÁG

HA
On művészi
London
más kereteket
...
észítő és aranyo-
helyét Kolozsvár,
Maniu 7.

Weig

yarának
lyában

es hára-
nzések,
rmek-
uha-
és

el-
ban
arak
Gyors
olgalás.
zmény!

TEK
ulször-
lapok

urdivatára-
Ferdinand 6.

r
ef. 394

10. Sürgőnyim:
...
Telefon 2-86.

földi állampolgár leszármazója az itteni ingatlanait. A mai generáció kihaltával Romániában ingatlanokat idegenek nem fognak bírhatni, csupán városi belső telkeket, amelyekre nézve ilyen korlátozásokat az alkotmány nem ismer.

Ilyen öröklés rendjén a külföldi állampolgár az örökrészt el nem adhatja. Azt a román állam el fogja árverezni és csupán az értéket fogja az örökösnek kiszolgáltatni. Tudomásunk szerint a legfelső semmitörvények 1921-ben hozott elvi döntése szerint, amelyet Romániának régi alkotmánytörvénye alapján hoztak meg, az örökrészt az örökös által történt elidegenítése hatálytalan és semmis, még a jóhiszemű szerzővel szemben is, még akkor is, ha a harmadik vagy negyedik kézből vette volna meg valaki.

Ugyancsak ezen álláspont szerint nemcsak öröklés esetén, hanem külföldi állampolgároknak ma meglévő ingatlana élők közötti ügylettel sem volna eladható, mert arra az állam rá fogja tenni kezét és csupán az azokért árverésen befolyó értékeket fizetik ki.

Mindezek a rendkívüli horderejű kérdések agyáltszik, egyik láncszemét képezik a kormány makacs kitartással képviselt politikájának, aminek alappondolata az, hogy Románia egész ingatlan vagyona és összes termelő eszközei kizárólag román állampolgárok tulajdonában, vagy a román állam tulajdonában legyenek épügy, miként ezt a tendenciát a most kihirdetett bányatörvényben is tapasztalhattuk.

Botrányos futballmérkőzés Kolozsváron

Gloria-CFR—Victoria 1:1 (0:0)

Ma délután mérte össze erejét az aradi Gloria-CFR a kolozsvári Victorival. A mérkőzés első felideje az általános unalom jegyében zajlott le. A negyvenedik percig egyetlen labda nem került még kapura sem. A negyvenedik percben a Victoria egyik labdáját a Gloria-CFR kapusa a tizenhatos vonalon belül szabályszerűen lecapta, mire Istvánffy I. két lábbal veszélyesen megtámadta a kapust.

Husztig (Gloria) balbék figyelmeztette Istvánffy, ne támadja veszélyesen a kapust, mert könnyen megsérülhet. Istvánffy Husztig figyelmeztetésére reprodukálhatatlan kifejezésekkel válaszolt, mire Husztig arculütötte Istvánffy. A bíró ki akarta állítani Husztigot, akivel azonban a csapat többi tagja szolidaritást vállalt és mindnyájan le akartak vonulni a pályáról. A vezetők azonnal a pályára vonultak és sikerült is nekik a csapatot más elhatározásra bírni. A nagy kavarodásban Fazekas (Victoria) megüti az egyik aradi játékos, amit a bíró nem vett észre és így ez a verekezés magtorlatlanul maradt. A bíró intézkedésére Husztig a Victoria közönségének szidalmazása közben lemegy a pályáról. A közönség inzultálni akarta, de Blumberg védelme alatt sikerült az öltözőbe kijutnia. Néhány perc múlva a bíró Istujta az első fődíjt.

A második féldő hevesebb tempóval indul. A tizedik percben Istvánffy kiszökése meghozza a Victorianak a vezető gölt, azonban három perc múlva Vasvári révén a Gloria-CFR egyenlít (1:1). A féldő további része változatos, de eredménytelen mezőnyjátékkal telt el. Bíró: Winkle.

Csodabírási gyógyfürdő!

Erdélyi Pöstyén

Birsa (Büdöspataka) (Szolnokdoboka - m.)
Biztos gyógyítás csusz, rheuma, köszvény ellen.
Vasúti megálló, szállodák, étterem (rituális).
A telepen állandó orvosi felügyelet

SUCHARD

CSOKOLÁDE
HAZTARTÁSRA ÉS NYERS ÉVESRE

A munkásság a kizárt magyar újságírókért

Lapot adnak ki az újságírók. Megbélyegzik az álhirlapírókat

(Cluj-Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet munkatársától) A kolozsvári magyar újságírók sztrájkjában szombaton sem állt be enyhülés. Maguk a lapvállalatok úgy rendezkedtek be, hogy dilettánsok gárdáját állították be a kipróbált újságírók helyére. Viszont a kizárt újságírók is el vannak készülve arra, hogy követeléseik teljesítéséig nem térnek vissza elhagyott helyeikre és egy nagy napilap kiadására határozták el magukat, melynek anyagi feltételei biztosítva vannak.

A kizárt újságírók lapja

Ezt az elhatározását az Újságíró Szervezet a következő felhívásában adja tudtul, melynek közlésére felkérték az Uj Kelet munkatársait:

A magyar olvasóközönséghez!

Kolozsvár magyar újságíróira olyan harcot erőszakoltak, amelyet ők nem kerestek és minden eszközzel elkerülni igyekeztek. A kiadók kiutasították munkahelyeikről az újságírókat, elárulva ezzel, hogy nem munkatársakat, hanem szellemi rabszolgákat akarnak lapjaiknál. Most álhirlapírókkal iratják tele az újságokat és élet-halálharcot folytatnak azok ellen, akiket az egész ország a közérdek munkásainak ismer. A szellem kiagyenyítő hivatása helyett ridög magánérdek uralkodik ma azokat a lapokat, melyek munkatársait kizárták.

Hogy az újságírók független hivatásukat tovább folytathassák s a maguk és gyermekeik egzisztenciáját fentarthassák, a jövő héten megindítják a magyar újságírók napilapját, mely minden délben megjelenik Kolozsvár utcáin és idejében ott lesz az ország minden városában és községében.

„Erdélyi Újság“

lesz a címe a legkiválóbb újságírógárda szabad orgánumának, mely önmegtagadással fog harcolni a magyar népkisebbség kulturális és gazdasági fejlődéséért, a nemzetek békés harmóniájáért, a szociális igazságért és a szellemi és erkölcsi erők uralmáért az anyagi érdekek vak harcai fölött.

A lap főszerkesztője Paál Árpád dr., felelős szerkesztője Walter Gyula lesz. Főmunkatársainak sorában Szász Endre, Zsigón István, Balogh Artur, Kádár Imre, Murányi Győző, Nyirő József, Sulyok István, Kunecz Aladár, Darvas Simon, Indig Ottó, Ormos Ede, Győri Ernő, Kömüves Lajos, Ligeti Ernő, Szegő Imre, Payella Ernő, Olajos Domokos, Konrádi Nagy Lajos, Gyomai Imre, Fóris Lajos dr., Hunyadi Sándor és mások adják munkájukat az egyetlen független kolozsvári magyar lap legmagasabb színvonalának biztosítására.

Fájdalommal vesszünk búcsút a lapoktól, melyeket a mi munkánk tett fővárosi jellegű, irányított orgánummokká. A magunk gazdasági próbálunk lenni ezután és a magunk gondolatait állítjuk népünk fejlődésének s az egyetemes haladásnak szolgálatába. Eleve is tudjuk, hogy minden jószándékú ember rokonszenve és támogatása fog kísérni bennünket új utunkon, melyre a régi, töretlen hittel lépünk.

A „Keleti Újság“, „Ellenzék“, „Újság“ kizárt munkatársai.

Az „Erdélyi Újság“ a jövő hét folyamán már meg is jelenik.

A szakszervezeti tanács állásfoglalása

A demokratikus amszterdami internacionáléhoz csatlakozott szakszervezetek tanácsa, hivatalos nevén a Romániai Munkásszövetség Országos Tanácsa ma délután Fluera János elnökletével ülést tartott, amelyen az újságírók kizárásának ügyében a következő határozatot hozta:

A Romániai Munkásszövetség Országos Tanácsa, mint az osztályharcos munkásság fóruma a legmagyobb figyelemmel kíséri azt a harcot, amelyet a lapkiadó tőke a hirlapírók ellen indított. Ez a harc még a polgári gondolkodás alapján álló hirlapírók között is nyilvánvalóvá teszi azt az érdekellentétet, amely a tőke és munka között fennáll.

A demokrácia és osztályharc jeleszavával üzérkedő lapkiadók rákényszerítették a kolozsvári hirlapírókat arra, hogy életbevágó érdekeik védelmére az osztályharc alapján álló munkásság védelmi eszközeivel éljenek.

Ezért a Romániai Munkásszövetség Országos Tanácsa a legmélyebb rokonszenvenvel

kíséri a harcot állókat és őszintén kívánja, hogy küzdelmük teljes sikerrel járjon.

A lapkiadó tőke nemcsak a hirlapírók anyagi létfeltételeire tör, hanem a lelkiismereti szabadságra is és a szervezkedési jog elkövetését tervezi.

A Romániai Munkásszövetség Országos Tanácsa felszólítja az ország szervezett munkásságát, hogy a hirlapírók jogos küzdelmét tőlük telhetőleg támogassák, mert a munkások nem nézhetik tétlenül a hirlapírók anyagi és erkölcsi védelmét szolgáló szervezet szétbontását.

Minden szervezett munkást kötelezzük arra, hogy a sztrájkítörőkkel összerótt lapokat („Keleti Újság“, „Ellenzék“, „Újság“) bojkottálja.

A Romániai Munkásszövetség Országos Tanácsa
Hoffer, titkár.

Ami ellenkezik a szociális tisztelettel

Az újságírószervezet vezetősége felkérte az Uj Kelet munkatársait a következő kommuniké közlésére:

„A „Keleti Újság“ mai számából meglepetéssel ragadhattak meg az olvasóközönség figyelmét Osváth Kálmán és Dózsa Endre közleményei. Nehogy az olvasóközönséget a „Keleti Újság“-ot jelenleg elkészítő álhirlapírók megteveszthessék, kötelességünk közölni, hogy e két kartársunk kéziratát az eltávolított szerkesztőség örökből jöttek át az új szerkesztőség rendelkezése alá. Cinizmus volt a kiadó-vállalat részéről kitenni őket annak a látszatnak, mintha ők a jelenlegi „Keleti Újság“ számára kéziratot küldtek volna. Ugyanez áll az „Ellenzék“ vasárnapi mellékletére, mely Kunecz Aladár kartársunk szerkesztésében már szerdán készen volt s hasonlóképpen jutott az új szerkesztőség birtokába. Visszaélés végül az „Újság“ eljárása, mely a távollevő Balogh Artur kartársunkat továbbra is felelős szerkesztőként jegyzi. Mindezen kartársaink teljesen szolidárisak a szervezet többi tagjaival.

Az újságírószervezet figyelmezteti mindazokat, akik az újságírók ellen áljújságírói munkát vállaltak, hogy az elemi szociális tisztességbe ütköző szolgálatokra használják fel őket a kiadók. A szervezet tagjai sohasem fogják megengedni, hogy ezek az álhirlapírók valaha is dolgozhassanak olyan újságba, melynek hivatásos újságírók a munkatársai.

Ime azoknak a névsora, akik ebben a súlyos erkölcsi harcban, mely az újságírók és kiadók között folyik, minden erkölcsi megfontolást félretéve arra vállalkoztak, hogy a kizárt újságírók helyét elfoglalják: az „Újság“-nál és „Ellenzék“-nél: Sebesi Samu és Somody András, a „Keleti Újság“-nál: Berkes Salamon dr., Utó Sándor és Ötvös Béla.

Végül közli a szervezet, hogy elítél minden kívülről jövő beavatkozást az újságírók és a kiadók konfliktusába és nyugodtan veszi a kiadó-vállalatoknak az újságírók elleni sorozatos támadásait.

Bonyodalmak előtt a londoni konferencia

(London, július 12. Az Uj Kelet távirata.) A konferencia tárgyalásai aligha járnak olyan eredménnyel, amelyek nemcsak a francia nacionalistákat, hanem az angol amerikai pénzügyi köröket is kielégíthetnék. Herriot szenátusi beszéde bonyolítja az ügyeket. Beszéde szerint ugyanis Németország vonakodása esetében Franciaország külön akcióra fentartja jogát. E jogot akkor is fentartja magának, ha a szövetségesek magatartása nem vágnak össze felfogásával.

A „Daily Telegraph“ szerint a londoni City nem hajlandó résztvenni a negyvenmillió fontnyi német kölcsönben, abban az esetben, ha Franciaország ragaszkodik felfogásához.

A belga delegáció kedden Párisba utazik.

Titulescu Prágában

Prága, július 12. Titulescu Románia londoni meghatalmazott minisztere tegnap Prágába érkezett és hosszas tanácskozást folytatott Ducea külügyminiszterrel, Titulescu és tanácskozások befejezése után azonnal visszautazott Londonba.

E hó 22-én annak, hogy d erdlachi szanát A bécsi lapok ták tudtul olv Egy szürke so dor Herzl dr. pok előtt ifjak Siratták annak dóság második

Es azóta é rándokolnak k egyszerű sirjáb

Ebben az tizezrek mego hova Herzl s nagy halotról hanem az élet jongsával és

Más nép k rideg acélba ö emlékezik Her a faszegény P ligetet verázso mocsarra.

Ma már eg helyett Herzl erdő nemcsak nép máskép szimbólum is. mölőse haszno egyetemet, a l héber iskoláka biztosítja Ere ráját.

Ez a Herzl gyászünnepe ne szavakkal valóra, teljesít szimbólumot: erdőt, áldozzat A Herzl-erdő kulturát szolgál mekeink kéte erejét, boldogs Igy emlé Tivadarra.

Emlé

A költő 20-án

(Cluj-Kolozsvár, július 12. A t zseninek, Ady sül Erdély k a legnagyobb kollott minde érzésvilága, go kincse ma má

Erdély kö val fogja meg házat és ez al részeseiteni a k leit is. Ady E terveztek. Jul költő iskoláza része. Délelőtt református ter István, a lugo egy orakor ke melyet zártkó ünnepepen A elő. N. Tessit Ady-verseket Kodály—Bart Sándor zongó Aladár mon László verat vassa emlékez elő testvéröc Az alkalmi v

Másnap, j zek Érmindse ki. Itt Szomb áldja Ady Enc nik az Ady E lát. A leleplez kurián.

A Kós Ké által készített

Írókért

...és őszintén kívánja, sikerrel járjon. Nemcsak a hírlapírók, hanem a lelkiismeret szerkesztési jog el...

...szövetség Országos Szervezet munkások jogos küzdelmét assák, mert a munká...

...munkást kötelezzük ökökkel összerótt lapo- "Ellenzék", "Ujság")

...niai Munkásszövetség Számos Tanácsa Hoffer, titkár.

...ellenkezik a szociális sséggel

...vezetősége felkérte az következő kommuniké

...ai számából meglepe- olvasóközönség figyel- Dózsa Endre közlemé- közönséget a "Keleti zítő hírlapírók meg- nk közölni, hogy e az eltávolított szer-

...át az új szerkesztő- izmus volt a kiadó- öket annak a látszat- legi "Keleti Ujság" k volna. Ugyanez áll mellékletére, mely szerkesztésében már sonlóképen jutott az a. Visszaélés végül az a távollevő Balogh bbra is felelős szer- ezen kartársaink telje- jet többi tagjaival.

...gyelmezeti mindazokat, írásirói munkát vállal- lis tisztességbe utkozó öket a kiadók. A szer- jék megengedni, hogy is dolgozhasanak olyan os újságírók a munka-

...akik ebben a súlyos újságírók és kiadók csi megfontolást félre- gy a kizárt újságírók g"-nál és "Ellenzék"- g Andrási, a "Keleti a dr., Ütő Sándor és

...hogy elítél minden újságírók és a kiadók vezi a kiadóvállala- prozatos támadásait.

Írt a londoni ncia

...z Uj Kelet távirata.) aligha járnak olyan mcak a franciaí na- ol amerikai pénzügyi t. Herriot szenátusi ket. Beszéde szerint akodása esetében ra fentartja jogát. magának, ha a sző- n vágnak össze fel-

...szerint a londoni ni a negyvenmillió , abban az esetben, k felfogásához. en Párisba utazik.

ágában

...cu Románia lon- isztere tegnap Prá- ácskozást folytatott tulescu e tanácsko- nnal viszautazott

Herzl-erdő

E hó 22-én (Tamuz 20-án) lesz husz éve annak, hogy dr. Herzl Tivadart a Bécs melletti erdölaci szanatóriumban megölte beteg szíve. A bécsi lapok akkor a hirdetőszlopokon adták tudtul olvasóinknak közleményeik címeit. Egy szürke sor jelezte a címek között: "Theodor Herzl dr. gestorben". De a hirdetőszlopok előtt ifjak állottak és öregek. És sirtak. Sirtatták annak a férfinak a halálát, ki a zsidóság második Mózesé lett.

És azóta évről-évre tízezrek és tízezrek zárdokolnak ki a dóblingi temetőbe Herzl egyszerű sírjához.

Ebben az évben, a huszadik évforduló a tízezrek megsokszorozódnak. Az egész világon, hova Herzl szava eljutott, megemlékeznek a nagy halotról. De nem gyászos emlékezéssel, hanem az élet, a teljesedés, a valóraválás új-jongásával és törhetetlen, boldog hitével.

Más nép köbe vési nagyjai alakját, vagy rideg acélba önti. A zsidó nép eleven élettel emlékezik Herzlre. Megteremtí a Herzl-erdőt, a faszegény Palesztinában pompás és termő ligetet varázsol a homokszivatagra, sűppedő mocsarra.

Ma már egy milliónyi fa hirdeti kő és ére helyett Herzl örök emlékezetét. De a Herzl-erdő nemcsak annak szimbóluma, hogy a zsidó nép másképp hódol nagyjai emlékének, de szimbólum is. Mert a Herzl-erdő fáiinak gyümölcse hasznot hoz sebből tartják fenn a héber egyetemet, a haifai technikumot, a palesztinai héber iskolákat. Az emlékek szánt erdő így tisztítja Eresz Jisraelt ifjúságának kultúráját.

Ez a Herzl-erdő legyen az erdélyi zsidóság gyászünnepének emlékeztető szent jegye. Mi ne szavakkal ünnepeljünk csupán, de váltsuk valóra, teljesítsük ezt a szépséges, igazi zsidó szimbólumot: *tegyük még nagyobbá a Herzl-erdőt, dőlozzunk még több gyümölcsöt hajtó fát.* A Herzl-erdő olajfájának gyümölcse a zsidó kultúrát szolgálja, a zsidó nép jövőjét, gyermekeink kétezer év óta szomjazott büszke erejét, boldogságát.

Igy emlékezzünk Tamuz 20-án Herzl Tivadarra.

Emléktáblát állítanak Ady Endrének

A költő szüleinek ünneplése. Július 20-án kezdődnek az ünnepségek

(Cluj-Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A tragikus végű nagy magyar költő-zeneszerző, Ady Endrének emlékünnepélyére készült Erdély közönsége. Ady Endre megfototta a legnagyobb költők útját: költészetbe belerakott minden kultúrának folyamába, iszó érzésvilága, gondolatának világító fénye közönsége ma már az egész kulturvilágnak.

Erdély közönsége július 20-án emléktáblával fogja megjelölni a költő érdemzenti szülőházát és ez alkalommal mely ünneplésben fogja részvételni a költő érdemzenti lakó öreg szülőit is. Ady Endre emlékünnepélyét két napra terveztek. Július 20-án, vasárnap Zilahon, a költő iskolázási helyén lesz az ünnepély első része. Délután 10 órakor istentisztelet lesz a református templomban, melyre Szombati-Szabó István, a lugosi költőpap fog prédikálni. Tizenegy órakor kezdődik a tulajdonképeni matiné, melyet zártkörű társasbéd követ. A zilahi Ady-ünnepélyen Aprily Lajos alkalmi költeményt ad elő. N. Tessitóri Nóra, a kiváló szavalóművész Ady-verseket szaval. Farkas Béla Ady-Raisnik-Kodály-Bartók-Lányi-dalokat énekel Sajó Sándor zongorakísérete mellett. Emután Kucsz Aladár mond ünnepi emlékbeszédet. Mécs László verset mond. Tabéry Géza felolvassa emlékezeit Ady Endréről. Végül a költő első testvéröccse: Ady Lajos mond záróbeszédet. Az alkalmi vegyeskar Ady-dalokból ad elő.

Másnap, július 21-én, hétfőn délután a vendégek Erdemindszentre, Ady születési helyére mennek ki. Itt Szombati-Szabó István református pap megáldja Ady Endre szüleit. Este fél 7 órakor leleplezik az Ady Endre szülőházára helyezett emléktáblát. A leleplezést családi vasora követi az Ady-karián.

A Kós Károly, híres erdélyi iparművész által készített emléktábla szövege a következő:

Itt született 1877 november 22-én

ADY ENDRE,

a magyar költészet új korszakának teremtő géniusza, utmasító világító fényszó, a régi magyar balvágzatnek halhatatlan énekesé.

Meghalt 1919 január 27-én Budapesten.

Ezt az emléktáblát édes szüleinek díszadí Ady Lőrincnek és Pásztor Máriaának aranylakodalmi ünnepsége alkalmával emelték az erdélyi magyarok

Erdemindszenten, 1924 július 21.

Az ünnepségek fényét emelni fogják, hogy

Hivatalos jelentés a prágai konferenciáról

Szent a béke a kisantant államai között

(Prága, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kisantant konferenciájának első napjáról ma a következő hivatalos kommuniké adták ki:

A prágai külügyminiszter. um helyiségeiben tegnap délután három órakor megbeszélésre ültek össze a kisantant államainak miniszterelnökei. Miként az előző üléseken, szalkalommal is szemügyre vették az államait érdeklő külpolitikai kérdéseket és egyhangulag megállapították, hogy véleményeik és érdekeik közösek. A kisantant megalakulásának főcélja az volt, hogy a nagy szövetségesekkel az egy-egységet fenntartsa. A külügyminiszterek éppen e tekintetben vetik örömmel tudomásul, hogy

részvételüket bejelentették Lapedata szépművészeti miniszter és Goga Octavian, a nagy román költő. Az erdélyi magyarság vesztalakkjai közül ott le- nek többek között az ünnepségeken Paál Arpad és Benedek Elek is.

Az ünnepélyre már eddig is rengetegen jelen- tették be részvételüket. A rendezőség most külön felkéri a távolból érkező vendégeket, hogy jelent- sék be, reflektálnak-e szállásra, résztvesznek-e az ünnepi ebéden, hány helyet kívánnak lefoglalni a délelőtti matinéban. Az egész ünnepély anyagi jöve- delme Ady Endre nevének megörökítésére fog for- dítani.

a jóvátételi kérdés végleges megoldása a kö zeljövőben valósággá lesz. A tárgyalások to- vábbi folyamán a külügyminiszterek megállá- pitották, hogy a kisantant államai között az utóbbi időben előfordult incidensek nem vol- tak rossz kihatással a három ország szoros lojális viszonyára. Ennek következtében Ro- mánia, Jugoszlávia és Csehország továbbra is szorosan egymáshoz kapcsolódnak közös lét- érdekeik megvédelmézésére. A kisantant, mint politikai egység, minden körülmények között igyekezeni fog az európai béke fenntartására. A kisantant konferenciája valószínűleg a holnapi nap folyamán véget ér.

Tizennégy elüldözött Tarbut-tanár

Egy Tarbut-tanár megdöbbentő adatai

Az Uj Kelet, mint a szabad véleménynyilvánítás fóruma, egyik legutóbbi számában lekö- zölte dr. Weisburg Chaim cikkét, amelyben a kolozsvári Tarbut iskolaegyesület életében mu- tatkozó bizonyos sajnálatos jelenségekre hiva- tel a figyelmet. A cikk mindenfelé óriási fel- tűnést és élénk visszhangot keltett. A mai napon a Tarbut-gimnázium egyik volt tanára intézett hozzánk ebben az ügyben levelet s minthogy a problémát nyilvános diszkusszió tárgyává tettük, leközzítjük az illető tanár leve- lét anélkül, hogy annak hangjával és minden egyes kitételével azonosítanók magunkat. Az illető tanár érthető okok miatt egyelőre arra kért, nevét ne hozzuk nyilvánosságra. A levél így szól:

Igen tisztelt szerkesztő ur!

Igaz örömmel olvastam az Uj Kelet teg- napi számában dr. Weisburg Chaim cikkét, amelyben, ha csak nagyon enyhén is, lerántotta a leplet azokról a belső ellenzégekről, akik zsidó intézményeink lerombolásán és zsidó szellemének meghamisításán fáradoznak. Dr. Weisburg ezzel a tényével egy régi rossz szokással szaki- tott, amely már eddig is sokat ártott a zsidó közéletnek. A jelző eddig az volt: „Ne vigyük belső ügyeinket a nyilvánosság elé”. Ennek az álszemérmet, haug jelszónak a leple alatt éppen a dr. Weisburg által aposztrofált karakterek a legnagyobb visszaéléseket követhették el. Nincs miért szégyenkezünk és elég erősek vagyunk ahhoz, hogy saját ügyeinket a legnagyobb nyil- vánosságot előtt megtárgyalhassuk és hogy puri- fikáló munkánkat is a közvélemény fóruma előtt végezzük el.

A kolozsvári Tarbut ellen az utóbbi idők- ben egyre sürűbb panaszok hangzanak el. A szülők, tanítványok és tanárok egyaránt pa- naszkodnak. És a panaszoknak csak egy kis ré- szével kívánok foglalkozni, amely azonban azt hiszem mégis lényege a dolgoknak. Hogy a Tarbut-iskoláknál a viszonyok annyira elfajul- hattak, amennyire elfajultak, annak legfőképen az az oka, hogy az iskolának nincsen megfelelő tanári kara. Pedig a megindulásnál a legkitű- nőbb és legszakképesebb tanárok működtek a Tarbutban, úgy hogy valóban megérdemelte a miniatokis nevet. A régi Magyarország elismert legjobb zsidó tanárai tartoztak a Tarbut köte- lékébe. Az idők során azonban mindezeknek a tanároknak el kellett hagyniok az iskolát.

Mi volt az oka ennek és ki volt a bűnös? Súlyos mulasztások terhelik elsősorban a Tar- but iskolaegyesület kuratóriumát és elnökségét, hogy idáig engedte zülleni a dolgokat és psz- sziválásával lehetővé tette, hogy az iskolából kiüldöztesse a legjobb tanárok. A kurató- rium és elnökség azonban csak tehetetlen esz- köz volt egy embernek a kezében, aki a Tar- but gimnázium tényleges igazgatóját végezte. Akik ismerik ezt az embert, azok tudják róla, hogy egyike a legzseniálisabb politikai sarlatá-

noknak, aki behízelegő modorával a leggyanak- vóbb szemeket is meg tudja téveszteni. Ter- mészetesen csak ideig-óráig. Mert hiszen min- den sarlatánizmus idővel kiderül. Mint a leg- több sarlatánt, őt is két főtulajdonság jellemzi: *betegesen hiu és a végtelékig gyáva.* Ez a két tulajdonság magyarázza meg, hogy a Tarbut- iskoláknál nem maradhattak meg önálló véle- ménnyel bíró, gerinces tanárok. A Tarbutban csak azoknak volt helyük, akik feltétel és el- lentmondás nélkül alávetették magukat egy ember cözári hajlamainak, akik minden előtt szemet hunytak és ajkukat nem hagyta el más szó, csak dicséret és hízelgés. Aki azonban önálló véleményt mert hangoztatni, vagy pláne megpendítette a jogos kritika hangjait, annak *pusztulnia kellett.* A Tarbut-iskola csillagrend- szerében csak egy Nap állhatott, a többiek mind fénytelen kis bolygók, akik a Naptól nyerik fényüket.

Igy történt aztán meg, hogy alig három év leforgása alatt tizennégy okleveles tanárnak kellett otthagynia a Tarbutot, akiknek pótlá- sáról ilyen körülmények között természetesen nem lehetett, de nem is akartak gondoskodni. Ime azoknak névsora, akiknek az utóbbi évek- ben el kellett hagyniok a Tarbutot:

1. Dr. Sonnenschein Efraim, a bécsi héber pedagógium volt tanára.
2. Dr. Ellner Zwi héber nyelvemester.
3. Dr. Dienes László volt Budapest fővá- rosi könyvtárőr.
4. Dr. Szőnyi Géza okleveles tanár.
5. Dr. Szőnyi Gézáné okleveles tanárnő.
6. Bíró Károly okleveles tanár.
7. Dr. Keresztes Viktor okleveles tanár.
8. Déri Gyula okleveles tanár.
9. Szilágyi Adolf okleveles tanár, a tordai állami gimnázium volt helyettes igazgatója.
10. Ferencz Mendelné okleveles tanárnő.
11. Kun Adalbert okleveles tanár.
12. Hammer Leó héber nyelvemester.
13. Guttmann Chaim héber nyelvemester.
14. Infeld Zwi héber nyelvemester. Utóbbi három a bécsi Héber Pedagógiumban szerezték oklevelét.

Ezek a tanárok mind otthagyták a Tar- butot. Részben elüldöztek őket, részben önként váltak meg állásuktól, nem akarván kitenni magukat az állandó vegzaturának. *Jelenleg mindössze négy középiskolai oklevéllel rendelkező zsidó tanár működik a Tarbutnál, a többiek részben román nemzetiségű tanárok, részben ala- csonyabb képzettségű tanárok, vagy pedig egye- temi hallgatók.*

A nyilvánosság és a zsidó közvélemény nem tudott eddig ezekről a dolgokról és így nem is emelhetette fel a tiltakozó szavát ellene. A Tarbut falai között csöndes tragédiák ját- szódtak le. Most azonban, hogy végre napi-

rendre került a Tarbut ügye, legfőbb ideje, hogy gyökeresen kiirtassák a baj, amely a Tarbut prosperálására és fejlődésére bénítólag hatott. Legfőbb ideje, hogy az iskolánál olyan atmoszféra teremtsék, amely lehetővé teszi, hogy egy öntudatos, igaz zsidó meggyőződésű, szakképzett tanári kar végezze tovább a kolozsvári zsidó ifjúság nevelését.

Szerkesztő urnak tisztelő híve

Egy volt Tarbut tanár

Kilakoltatás háromszáz lej le nem fizetett sáp miatt

Egy közigazgatási tisztviselő zsarolási manővere

(Cluj-Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Amióta a kolozsvári lakáshivatalt gyökeresen átstrukturálták és a rekvirálásra kiszemelt lakásokat egy három tagú bizottság szemeli ki, a rekvirálásokat pedig csak akkor fogadják el, ha a lakáshivatal végzését másodfokon is jóváhagyják, a kolozsvári polgárok nyugodtabban hajlítják álmra a fejüket.

Annál nagyobb volt a megrökönyödése Déri Árpád kolozsvári magkereskedőnek, akit tegnap sürgősen a II. kerületi rendőrségre idéztek fel, ahol Hodor közigazgatási vezérfelügyelő és Mesesan rendőrfelügyelő aláírásával ellátott végzést kézbesítettek ki a részére, amelyben felszólítják, hogy

lakását haladéktalanul ürítse ki és adja át Lázár Coriolan városi közigazgatási tisztviselőnek.

Barbos rendőrtiszt, aki a végzést kézbesítette, maga is meglepődött a rendelkezésén, mert neki, holott tagja a II. kerületi rekviráló bizottságnak, előzetesen nem volt tudomása a készülő rekvirálásról.

Déri Árpád pedig, akinek elrekvirált Hunyadi-téri lakása mindössze egy szobából és egy fél konyhából áll és akinek lakásán semmiféle bizottság sem jár soha, természetesen nem nyugodott bele a jogtalan rendelkezésbe, mert rögtön látta, hogy csupán egy

rosszul sikerült zsarolási manőverről van szó.

Lázár közigazgatási tisztviselő ugyanis már hetekkel ezelőtt megígérte Dérinek, hogy lakását el fogja rekvirálni, majd azt az ajánlatot tette neki, hogy békében hagyja, ha tízezer lej kölcsönt folyósít a részére. Déri a sok zaklatásra kijelentette, hogy tízezer lejt nem adhat, de ha ezer lejjel beéri, akkor rendelkezésére áll.

Lázár ezzel az összeggel is beírta, de időközben Déri birtokára utazott és így Lázár szolgálja hasztalanul kereste naponta az üzletében, hogy az ígért ezer lejt átvegye.

Körülbelül két héttel ezelőtt Déri levelet kapott Lázártól, amelyben közli vele,

minthogy ígéretét nem teljesítette, érvényesíteni fogja a bonját.

Déri, hogy a további zaklattásoktól megmeneküljön, átadott ezer lejt nagynénjének azzal, ha Lázár jelentkezik, adja át neki. Lázár jelentkezett is, de Déri nagynénje, aki az összeget sokalta, mindössze hétézre lejt adott át borítékban Lázárnak, aki mintán odahaza konstataulta a háromszáz lej hiányt.

bevitotta a fenyegetését és jogtalanul rekvirálta Déri lakását.

Barbos rendőrtiszt, aki maga is rögtön látta, hogy jogtalan rekvirálásról van szó, saját felelősségére másnap reggel haladékat adott Dérinek a kiköltözésre. Déri még a délután folyamán telekereste hivatalában Hodor közigazgatási vezérfelügyelőt, aki kijelentette, míg a tényállást nem ismeri, nem is dönthet, de a kilakoltatás foganatosítását a kedden összeülő ülésig felfüggeszti. Ezt a rendelkezését írásban adta ki Dérinek, aki rögtön hazasietett, ahol a legnagyobb meglepetésére butorait a folyosón szertehányva találta, mert Mesesan rendőrszektör intézkedésére, Barbos rendőrtiszt haladéka ellenére, azonnal foganatosították a kilakoltatási végzést.

Hodor vezérfelügyelő írásbeli rendeletére a hatósági közegek természetesen azonnal visszatelepítették Déri butorait. Tegnap délelőtt Déri ügyvédjével együtt felkereste Hodor vezérfelügyelőt, akinek a zsarolás egész történetét elmondotta és át is adta Lázárnak azt a levelet, amely a zsarolás tényét kétségtelenül igazolja. Ezen kívül Déri bűnügyi feljelentés is tesz Lázár Coriolan ellen.

A felekezeti bizottság az abszolváló vizsgák ellen

Szótávtették a kisebbségek iskolásérelmeit. Angheliescu miniszter szepit és tagad

(Cluj-Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet munkatársától.) A „Kisebbségi Egyházakat Védő Nemzetközi Liga” Romániába kiküldött tagjai egy hetes erdélyi körútjuk után Bukarestbe utaztak, ahol tárgyalásokat kezdtek a kormánnyal. A felekezeti bizottság Lepadatu vallásügyi és Angheliescu közoktatásügyi minisztereknek előadta azokat a sérelmeket, amelyek a kisebbségi egyházakat az impérium-változás óta érték. Kifejtették, hogy a kormány a kisebbségi iskolák nemzetközi egységben biztosított nyilvánossági joga ellen nap nap után támadásokat intéz. Az egyházak információi alapján tényeket soroltak fel a miniszterek előtt, akikről felvilágosítást kértek.

Angheliescu közoktatásügyi miniszter kijelentette, hogy a kormány tiszteletben tartja az egyházak autonómiáját és a kisebbségek jogait. A kormány senkit sem akar jogaitól megfosztani, csupán azt követeli meg, hogy mindenki tartza tiszteletben az állam törvényeit. Azon iskolák ellen alkalmaztak fenyegető szankciókat, amelyek nem hajtották végre a kormány rendeleteit.

A bizottság tagjai ezután az abszolváló vizsgák ügyében intéztek kérdést a közoktatásügyi miniszterhez. Kifejtették Angheliescu előtt, hogy a kisebbségi egyházak az autonómia arcucapását látják a rendeletben, amely lehetetlen fel-

adat elé állította a tanulókat. A miniszter hosszabb beszéd keretében válaszolt és kijelentette, hogy a kormány nem kívánt lehetetlent a tanulóktól és az abszolváló vizsgák majdnem mindenütt sikerültek, amint azt a közoktatásügyi minisztériumba érkezett jelentések igazolják.

Ezután még számos sérelmet terjesztett a kormány elé a bizottság, amelyekre vonatkozólag Angheliescu miniszter azt a kijelentést tette, hogy

az egyházak ügyeit még egyszer tüzetesen megvizsgálja.

A tárgyalások tegnap fejeződtek be. A kormány bankettet adott a felekezeti bizottság tiszteletére.

Ezen a banketten — amelyet egyébként ugyanakkor tartottak, amikor a „Keleti Újság” szerint a bizottság tagjait Temesváron tartóztatták — Brătianu Jónel miniszterelnök is részt vett, a kormány Bukarestben tartózkodó tagjaival együtt. A banketten számos felkészítő hangzott el a tengerentúlról érkezett vendégek tiszteletére.

A bizottság tagjai pénteken utaztak el Bukarestből. Tapasztalataikról részletes jelentésben számolnak be a „Felekezeti Védő Liga”-nak.

Válságban a német kampóskeresztesek

Ludendorff teljesen lejáratta magát. Miből él Hitler?

(Cluj-Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Itt nem kellett különös feltűnést keltetnie az elhatározás, hogy leteszi a gummitobót és irdalmi munkásságra szánja magát, hogy teljesen félrevonul a politikáról és szemlélődő életet folytat. Ma már mindenki tudja, hogy a nemzeti szocialisták táborában súlyos krízis ütött ki. A nehézipar már néhány hónap óta beszűntette az agitáció-pénzzel való támogatását, ennek híján pedig a kampóskeresztesek sajtója és propagandája erősen csökkent. A nehézipar azért szüntette be a pénzügyi támogatást, mert a nemzeti szocialisták propagandája túllépte a célon és nemcsak a nemzeti lényeg kihangsúlyozására törekedett, hanem szocialista kívánságokkal állott elő, egészen allentében a nagyipar kívánságaival.

Hozzájárult a mozgalomnak lesüllyedéséhez a bajor katolikus klérusnak éles állásfoglalása a kampóskeresztesek ellen, különösen Ludendorff generális ellen, aki nyíltan antikatolikus elve-

ket vallott. Ma már a szószékről tiltakozik a papság a vallás nevében a kampóskeresztesek ellen.

Ludendorff egyébként bebizonyította, hogy a politika iránt semilyen érdeke nincs, máskülöben nem idézett volna fel kulturharcot egy olyan katolikus országban, mint amilyen a bajorok földje. Különben maga Hindenburg is több ízben kijelentette, hogy nem helyesli Ludendorff politikáját és ezért a reakció e két vezérfia között nyílt szakadásra kerül a sor.

Ludendorffról beszélük, hogy amikor a kormány a Hitler-par alkalmával elrendelte a hozzáérkezett levelek felbontását, több levélben ötven-től ezer dollárig érő bankjegyeket találtak. Ez nem maradt titokban és most már tudták baráti körökben, hogy Ludendorffnak milyen jövedelmei vannak. Ami Hitlerre magától illeti, ő abból él, hogy egy gazdag zongoragyáros felesége negyven ezer arany márkát bocsátott rendelkezésére, egy müncheni cég pedig harmincezer arany márkát.

A nagyváradi zsidó liceum visszautasítja a vádakat

Szilás igazgató az évről ünnepélyen az iskola sorsának ismertetésével felelt Pop igazgató vádjaira

(Oradea-Mare-Nagyvárad, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A nagyváradi zsidóság érthető érdeklődéssel várta a nagyváradi zsidó liceumnak mai évről ünnepélyét, amely az előzetes program szerint Szilas Izidor dr., a liceum igazgatója felelt azokra a vádakra, amelyeket Pop Juon, a Gozsdu-liceum igazgatója az évről vizsgák eredményének kihirdetése alkalmával emelt az intézet ellen.

Az évről ünnepélyen a két zsidó hitközséget Nussbaum Sámuel és dr. Konrad Béla elnökök, dr. Keskeméti Lipót főrabbi, a zsidó liceum karatóriumát pedig dr. Kabos Béla iskolaszéki elnök képviselte. Az ünnepélyen Pop János, a Gozsdu-liceum igazgatója is megjelent.

Az évről ünnepélyen Szilas Izidor dr. igazgató tartott beszédet, aki rövid bevezetés után rögtön áttért az ügy lényegére és hosszasan reflektált Pop Juon vádjaira. Szilas Izidor dr. beszéde végig méltóságos volt, válassza csupán abból állt, hogy ismertetette az iskolafentartóknak azt a heroikus tragikus küzdelmét, amelyet az iskola sorsának biztosítása érdekében harcoltak. Az iskola sorsának ismertetése a legmeggyőzőbb vádbeszéd volt az Angheliescu-féle iskolarendeletek ellen és a leghatásosabb védőbeszéd Pop Juon igazgató vádjaiival szemben.

Szilás igazgató beszédében ismertetette azt, hogy a múlt év elején a közoktatásügyi miniszter az iskola teljes romanizálását rendelte el. Többszöri intervencióra ezután a rendeletet maga a miniszter odamódosította, hogy egyelőre csak az első és második osztályban kívánta a román tannyelv bevezetését. Ennek a rendelkezésnek az iskolafen-

tartók 1923 október 21-én eleget is tettek és a tanítás zavartalanul is folyt egészen decemberig, amikor a kormány megvonta az iskola nyilvánossági jogát azzal, hogy a romanizálási rendeletnek nem tettek eleget. Ez ellen az iskolafentartó testület a semmitörvényekhez fordult jogvédelemért.

Ez év februárjában az iskolafentartások során Pteancu tankerületi igazgató is felkereste az intézetet és a legteljesebb megelégedését nyilvánította a tapasztaltak fölött. Ugyanakkor kijelentette, ha nem is tudja visszazárni az iskola nyilvánossági jogát, de az elsőfokú autorizációt feltétlenül meg fogja szerezni a részére. Ezért nem kérték vizsgabizottságot a Gozsdu-liceumtól.

Szilás dr. beszéde után Meer Miklós diáktársainak nevében bucsuzott az intézettől, majd amikor a közönség már indulóban volt, Pop Juon, a Gozsdu-liceum igazgatója az emelvényre lépett és láthatóan izgott hangon beszélni kezdett:

— Én — mondotta. Pop igazgató — amikor a vizsgálat eredményeiről beszámoltam, teljes objektivitással csupán csak tényeket közöltem. Egyetlen vádat hangoztattam csak, azt, hogy a tanulók hiányosan voltak előkészítve.

Az ajtóban még hosszabb vita támadt Keskeméti főrabbi és Pop igazgató között, de a közönség már a Cion-templomba özlöndött, ahol az évről istentiszteletet tartották meg.

Kommunista összeesküvés Dubrudzsában. Bukarestből írják: A silistrai rendőrség nagyszabású kommunista összeesküvést fedezett fel. Az ügyvel kapcsolatban néhány munkást és a bolgár liceum nyolc növendékét letartóztatták és a fővárosba szállították.

Az oli

Megkezdő
rándulás
újabb hír
Varga kie

(Páris,

Az olimpia
bírózó kie
Mindkét
államok reu
rán látni a
igazságtalan
nek Weste
nak ez a
Varga nem
mert általa
legió szabá
fogalmában

A ma
érdekesége
második he
a versenyt.

Részlet
döntője: el
Fitch (Amé
glia) 48.4
dik Taylor

Imbach
olimpiai re
és feladta
Fitch 47.8
döntőben L
állított fel.

3000 m
tek Finnora
Dekatió

1500 m. si
ból — suly
110 m. gát
100 métere
Ebbea Jan
háromötöd
helyre kerül
feladta a
(Amerika),

Birkóza
dr. Varga e
fűn is legy
vábli mérkő
gyar vereség
a pályasuly
védőtől, a

Badó magya
Keresztes v
Westergreen
tozással. A

magyar győ
varos s nem
gyar körül

* Dr. O
milánói egy
betegségeket
gekben. Be
Kelemen a.

Az olimpiád igazságtalanságai

Megkezdődött a dekaton verseny. Somfay inárandulás miatt feladta a versenyt. Az olimpiád újabb hírei. Fekete Mihályt diszkvalifikálták. Varga kiesett a birkózás további küzdelmeiből

(Páris, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) Az olimpiád tegnapi szenzációja Varga, a magyar birkózó kiesése és Fekete Mihály diszkvalifikálása. Mindkét eseményről csak szűk távirati jelentések állnak rendelkezésünkre, ezért nem igen lehet tisztán látni a dolgokat. A távirat szerint Vargát igazságtalan lepontozás után minősítették vesztesnek Westergreen svédrel szemben. Miután Vargának ez a második veresége, a szabályok szerint Varga nem vehet részt a további küzdelmekben, mert általános vélemény szerint a magyar távgyalogló szabályosan versenyzett s csapán a bíró elfogultságának áldozata lett.

A ma megkezdett dekaton (tízes küzdelem) érdekessége, hogy Somfay, aki a pentatlonban a második helyezést ért el, inárandulás miatt feladta a versenyt.

Részletes eredmények. 400 méteres síkfutás döntője: első Liddel (angol), 47.6 mp. Világrekord. Fitch (Amerika) 48.1 mp., harmadik Buttler (Anglia) 48.4 mp., negyedik Johnston (Kanada), ötödik Taylor (Amerika).

Imbach, aki tegnap 48 másodperces futásával olimpiai rekordot javított, futás közben felbukott és feladta a mérkőzést. Az elődöntőben az amerikai Fitch 47.8 másodperccel világrekordot futott, de döntőben Liddel megdöntve a világrekordot, újat állított fel.

3000 méteres csapatverseny döntőjébe bekerültek Finnország, Anglia, Amerika és Franciaország.

Dekaton (tízes küzdelem). A 100, 400 és 1500 m. síkfutásból — magas, távol és rudugrásból — súly-, gerely- és diszkoszdobásból — végül 110 m. gátfutásból álló összetett versenynek a 100 méteres száma került legelőször lebonyolításra. Ebben Janson (svéd) és Somfay (magyar) 11 háromötöd mp.-es idővel holtversenyben a hatodik helyre kerültek. Somfay (magyar) inárandulás miatt feladta a küzdelmet. Itt a favoritok Osborne (Amerika), Norton (Amerika), Klumberg (esztr).

Birkózás. Nagy középsúly: Westergreen győz dr. Varga ellen s mivel Vargát Wiebkaastroem kinn is legyőzte, a magyar birkózó bajnok a további mérkőzésekből kiesett. Könnyűsúlyban Magyar versenyző szenved Freeman finn birkózótól, a nehézsúlyban Radvány magyar kikap Malberg svédétől, a nehézsúlyban Rosenquist finn győzi Badó magyart s így a magyarok közül már csak Keresztes veretlen. A kis nehézsúly döntőjében Westergreen svéd győz Swensohn svéd ellen pontozással. A kis középsúlyban Konyi vagy Garai magyar győz Fischer osztrák ellen. A távirat zavaros s nem lehet megállapítani, hogy a két magyar közül melyik volt Fischer legyőzője.

* Dr. Oprescu Mircea ezredes állatorvos, a milánói egyetem volt hallgatója az összes állatbetegségeket gyógyítja. Speciálisan kutyabetegségeiben. Rendel naponta d. u. 2-6-ig. Mikes Kálmán a. 1. Telefon 22.

Nagy harisnyavásár

mélyen leszállított árakkal.

Kötött harisnya minden színben	lei	25
Flohr-harisnya minden színben	lei	53
Muszlin harisnya divat színben	lei	69
Cérna-muszlin minden színben	lei	98
Selyemfátyol harisnyák minden színben	lei	125

BLATT

FÓTÉR 13

Divatkötetükben és kötöttárakban óriási választék! A legjobb harisnyák csak BLATT-nál kaphatók!

Öt telefondróton hárfázik a Pénz...

A devizőr munkában. Ezer dollár félperc alatt gazdát cserél. A szegény özvegy márkái

(Cluj-Kolozsvár, július 12. Az Uj Kelet tudósítójától.) A kicsiny, félhomályos fülkében, ahol a devizőr végzi munkáját, — öt telefondróton hárfázik a Pénz. A világ legmonotonabb zenéje ez, dollár, márka, francia frank, beszél halgan a devizőr a telefonba, mélyszéles közönnyel, mintha alapszámban nem is érintené őt ez a dolog.

És mind az öt telefondróton zenél, csönget, sóhajt, dorombol, él, lélegzik, akár hiszed, akár nem, lelke van a telefondrótnak, vér csordul a kagylóból és arany csönget hisztériásan és ha a devizőr az előtte fekvő papírra közönyösen lekottázza számokkal, hogy zárlat 235, akkor valahol óriási gyári raktárak felett megperdül a végrehajtó dobja és éjszaka éhes gyermekek sírnak, dollár 224 dalol közönyösen a telefon és valahik, akiknek tegnap még betevő falatjuk sem volt autón rohannak a boldog Riviérán, a bank félhomályos fülkéjében ül közönyös arccal a devizőr és láthatatlanul kormányozza az autót, halló, halló, Zürich 220, most csoda történt, összesen négy pontot esett a dollár és az autó hirtelen megtorpan az országúton, utasai rémült arccal szállnak ki a báronyülések közül, olyan az mint valami örült vízió, 220 mondta a devizőr félhalgan a telefonban és az autó utasai gyalog vándorolnak tovább, szél estorozza, tüske tépi őket... Egy pillanatra mind az öt telefon elhallgat, most beszélgetnek a devizőrrel, meg szeretném kérdezni, mit érez, mi csoda élet-halál hatalom az, hárfázni az öt árva drótszálon, amikor egy ember nyit be az ajtón, az arcát boldog mosoly kendőzi, beszélni akar, de nem jön ki hang a torkán, mintha csak láthatatlan kezek csiklandoznák és megszakadna belül a nevetéstől...

— 224, tanár ur, — szól a devizőr, — jól állunk, nagyszerűen... 224...

A negyven év körüli urat rázza a nevetés... Azután harsogva kitor:

— Én mondtam... csak tartani! Ha-ha-ha... 224 — és hahótázza sarkon fordul.

— Ez egy tanár, — szól a devizőr, — középiskolai tanár, aki még 190-en vásárolt harmincezer lej spórolt pénzen dollárt. Azóta minden délután meg-

jelenik, megkérdi, hogy áll a dollár és hahótázza elmege...

Cseng a telefon, az iparkamara devizőre keres effektív magyar koronát, tíz milliót egy hölgynek ígért meg szíveségből... Azután az 539-as és 729 egyszerre csönget, dollár kell mind a kettőnek, a devizőr felhívja a központot, halló, Hegedűs, dollárod van még, ezer, 24-en, többet nem adhatok, 24 egytized, rendben van, jegyzem, 1000 dollár, 24 és egytized, nagyszerű üzletet csináltál. Nézem az órát: talán fél perc sem múlt el azalatt, hogy ezer dollár gazdát cserélt. Te jó Isten... Ezer dollár, ezer köny, ezer mosoly, ezer falat kenyér...

Egy gyászruhás asszony áll meg a küszöbön. Idősebb, őszülő hölgy, régi bánat sápadt mosolyával gyűrött arcán. Egy szót sem szól, néma alázattal vár a küszöbön.

— Hát a milliói nem állanak valami jól, Nagyságos Asszony! — szól a devizőr, — összesen száz lej a differencia ezen a héten...

— Ó Isten! — lélegzik fel a gyászruhás hölgy.

— Összesen bizony száz lej, — folytatja a devizőr, — esatoljuk a többihez, vagy pedig kifizesem?

— Ahogy tetszik gondolni... — felel az idős hölgy szegyenkezve, — ahogy parancsolja...

— Akkor kifizetem most! — szól a devizőr és átnyújtja a hölgynek a száz lejt.

— Köszönöm szépen, devizőr ur! — sóhajt boldogan a gyászruhás asszony és eltávozik.

— Valamikor, — mondja a devizőr, — amikor még egy a háromhoz állott a német lej a márkához, valaki rábeszélte ezt a boldogtalan özvegyet, hogy megtakarított kétezer lején vegyen német márkát. Azóta az özvegynek minden pénze odaveszett, de nincs szívünk szegény özvegynek megmondani az igazat... Esztendőnk óta minden héten jön érdeklődni, hogy hogyan áll a német márkája... És akkor kifizetünk neki száz-százötven lej differenciát. Már vissza akartuk adni a tőkét is, de nem fogadja el... Hadd kamatozzon, mondja nekem.

Csöngettek; az öt telefondróton tovább hárfázott a Pénz.

Mikes Ernő

HIREK

az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és bánági szolidaritás napilapja

Szerkesztők: Giszkalay János és dr. Marton Ernő.

Felolós szerkesztő: Dr. Marton Ernő

Az Uj Kelet cikkeinek utámozását csak a ferrás megjelölésével engedjük meg. Elfizetési árak: Egy hónapra 70 lei, negyedévre 200 lei félévre 380 lei, egész évre 750 lei.

— Palesztinába utazók figyelmébe. A londoni cionista exekutive közli: Néhány héttel ezelőtt egy turista társaság valamelyik zsidó egyesület közvetítésével vizumot kapott Palesztinába, amelyek azonban érvényteleneknek bizonyultak, úgy hogy a triezsi brit konzulátus a Palesztinába való utazást nem engedélyezte. A társaság tagjai kénytelenek voltak visszatérni. Az exekutive tudomásvétel miatt közli, hogy semilyen felelősséget nem vállal olyan Palesztina-utazókért, akik nem cionista szervezetek útján láttaoztatták utleveleiket. Akik ezt a figyelmeztetést nem respektálva, az említett módon kellemtelenségeknek lesznek kitéve, ne reméljék a cionista szervezet bármilyen támogatását.

— Milyen fényképeket követel az amerikai konzulátus a vizum megadásához? Néhány nappal ezelőtt a bukaresti amerikai konzulátus bizonytalan időre beszüntette az utlevelek vizumozását. Az amerikai konzul a tegnapi nap folyamán értesítette a nagyobb hajózási ügynökségeket, hogy a vizum kiadását csak technikai nehézségek következtében szüntették be, de néhány napon belül újra megkezdik az Egyesült-Államokba szóló utlevelek láttaozását. A konzulátus ugyanakkor közölte, hogy az Unióba utazók a vizum kiadása alkalmával négy drb 7 cm. széles és ugyanolyan hosszú fényképet kötelesek magukkal hozni. A fényképek vékony fehér másolópapírra kell készülnenek. Lány kartonra, vagy szines papírra készült fényképek nem megfelelők. A vizumért folyamodók minden egyes fényképet a fénykép teljesen fehér aljára olvasható sajátkezü aláírásukkal kell el-

— A Weltner-ügy. Budapestről jelentik: A szociáldemokrata párt és a polgári baloldali csoportok ellenkezése dacára az ügyészség minden körülmények között folytatja a Weltner Jakab ellen folyamatba tett politikai büntnyet. Weltner Jakab követeli a bizonyítás kiegészítését és azazl védekezik, hogy sem ő, sem a szociáldemokrata vezetők nem adták át a hatalmat a kommunistáknak, hanem Károlyi Mihály, aki a politikai cselekedésért egyedül viseli a felelősséget. A munkásszervezetek különben ma küldöttséget vezettek Pesty Pál magyar igazságügyminiszter elé a Weltner-ügyben és egyuttal kérték a minisztert, hogy az emigráció melőbbi likvidálását saját hatáskörében igyekezzék előmozdítani. A miniszter, aki nagyon szívélyesen, hosszabb ideig tárgyalt a küldöttségekkel, kijelentette, hogy az emigráció likvidálását a kormány is legelőbb kötelességének tartja és azt a lehető leg hamarabb keresztül is viszi.

— Kampóskeresztesek, akik nőket támadtak meg. Berlinből jelentik: A wüzburgi demokrats párt birodalmi nagygyűlésén nők is részt vettek. A hölgyek később kirándultak a város környékére, ahol azonban több fiatalember megtámadta őket és néhányat közülük vitriollal leöntött. A támadók megtutomodtak. A rendőrségen a nők részéről leadott személyírás szerint a támadók kampóskeresztes fiatal emberek voltak, akiket a rendőrség keres.

— Megőrültek a hőségől. Romából jelentik: A nagy hőség végre alábbhagyott. Julius tizedikén arnyékban 33 fokos meleg volt. Az előző este azonban Meránban és Bosenban több órálesi esőt fordult elő a nagy hőség következtében. A szerencsétleneket az elmeogyógyintészetbe szállították.

— Willstätter tanár a heidelbergi egyetem tanára lesz. Münchenből jelentik: Willstätter professzor, aki a tanári kollégium antiszemita magatartása miatt az itteni egyetemen betöltött tanszékét elhagyta, már elköltözött a városból. Az eset tudományos körökben és a közönség széles rétegeiben is nagy feltűnést keltett. Minden valószínűség szerint Pringsheim matematikus Willstätter tiltakozó deklarációjának hatása alatt szintén elroga hagyni a müncheni egyetemen lévő katedráját. Az eset tárgyalása alkalmából a „Frankfurter Zeitung“

rámutat arra, hogy a jelen kor legkiválóbb biokémikusa, Loeb Jakab tanár az antiszemitizmus nézőpontjából Németországból Amerikába menekült, ahol szerény munkásságot fejt ki az amerikai vegyi ipar javára. Hasonló esetek miatt az amerikai kémiai ipar, amely eddig a német vegyipar mögött állott, sokkal erősebb és a világon vezető szerepet tölt be. Legveszedelmesebb — írja az idősebb újság — a tudományos antiszemitizmus, mert Németországot tudományos tekintetben gazdaságilag és erkölcsileg teszi fönkre. Willstätter tanár különben elfogadta a heidelbergi egyetem meghívását. A jövő tanévtől kezdve a kémikus itt fogja kutatásait és felolvasásait folytatni.

— **Harc a munkácsi gimnázium körül.** Munkácsról jelentik: Az itteni zsidóság körében heves testvérharc ütött ki, amire a fölépitendő héber gimnázium adott okot. Az ortodoxok egy része ugyanis ellenzi a gimnázium fölépítését és tiltakozását egy írásos beadványban is hangsúlyozta. Követelték, hogy a városi képviselőtestület által 60.000 cseh korona szubvenció megszavazásáról szóló határozatot a kormányhatóságok semmisítsék meg. Vasárnap a hitközség ez ügyben tiltakozó gyűlést hívott egybe, amit azonban a gimnázium ellenzői ablakbeveréssel és utcai botrányokkal zavartak meg. Később a cionisták nagy négyülésszerű tiltakoztak az ellen, hogy 2—3 hitközségi elöljáró a zsidóság nevében a zsidó ígéretek ellen törjön. Köszönetet mondott a városi képviselőtestületnek a megszavazott támogatásért és elvárják, hogy a kormány a jövőben is minden erejéből ezen legyen, hogy a héber iskolák a zsidó nép, a kultúra és az állam javára fejlődhessenek. A kívánalmat javaslat formájában terjesztette a gyűlés elé, amely azt egyhangulag fogadta el.

— **A hannoveri tömeggyilkosra eddig husz esetet bizonyítottak rá.** Hannoverből jelentik: A rendőrség Hermann kéjgyilkos ügyében folytatja a nyomozást. Őt magát úgy sikerült elfogni, hogy egy fiatalember, akit lakására csábított és megköztözt, kibontotta magát kötélkeiből és hosszú duhajlás után kifutott a tömeggyilkos lakásából egyenesen a rendőrségre, amely Hermannat letartóztatta. A gyilkos einkossai közül kettőt elfogtak, nevüket azonban a további nyomozás érdekében a hatóságok egyelőre nem közlik. A hannoveri rendőrség — egy újabb távirat szerint — eddig husz áldozatot állapított meg, de valószínű, hogy Hermann sokkal több fiatal embert ölt meg. A gyilkos a bizonyítékok sulya alatt megtört, de egyben elbeszette gondolkodóképességét és a hozzáintézt kérdésekre összefüggéstelen választokat ad.

— **Megtámadtak és véresre vertek két kolozsvári detektívet.** Kelemen kalandban volt renge tesnapalótt este a kolozsvári rendőrség két detektívje és csak a véletlennek köszönhető, hogy ha megtépve, rongyosan, de aránylag elég könnyen megszabadultak kalandjukból. Szatmári Károly detektív a Monostori-utca ment hazafelé. Midőn a Mikó-utca felé tért be, két fiatalember, akik a detektívet egy régi haragosukkal tévesztették össze, rárohant és botokkal agyba-főbe ütlegelték. A detektív védekezni próbált, de támadói sokkal erősebbnek bizonyultak és már-már elvezítették a küldet, midőn utolsó pillanatban segélykiáltásaira egy másik detektív, Kocsis Aurél lett figyelmes. Kocsis Aurél a segélykiáltás irányába rohant és a támadókra vetette magát, de a támadók újult erővel a teljesen összevert és kifáradt Szatmáritól Kocsis ellen fordultak és őt is hasonló fogadtatásban részesítették. Kocsisnak volta annyi hidegvére, hogy dacára a rázúdoló ütéseknél, zsebéből pipót rántott elő és sipjelzéssel hívta fel a postoló rendőr figyelmét. Néhány pillanat alatt a Monostori-ut felől két rendőr érkezett futólépésben, akik a szorult helyzetben lévő detektívek segítségére siettek. A támadók itt is megkísérelték az ellentállást, és az egyik rendőr kezéből ki akarták csavarni a fegyvert. Hosszas dulakodás után sikerült a két támadót letartóztatni, akiket bekísérték a központi rendőrségre. Igazoltatás során kiderült, hogy a támadók *Kapásán Gyula és Kapásán László közhivatalnokok.* Szatmári detektív csak könnyebb sérüléseket szenvedett, de Kocsis Aurél a fején több sebből vérzett, úgy hogy fejesebét a mentők kellett bekötözni. A támadók ellen megindult az eljárás.

— **Három gyermek pusztulása.** Brochlinből jelentik: Pribolen Jakab kereskedő tragikus módon vesztette el három apró gyermekét. Az egyik, a hároméves Jenő, a második emeleten

lévő lakás ablakából hajlott le oly sz rencesélenül, hogy kibukott és az utcára esett. Amikor két kis testvére, a tizenhárom éves Salamon és a tizenkét éves Heléna odafutottak hozzá, egy automobil a két gyermeket is halálra gázolta.

— **„Saxa loquuntur.”** A telekezetközi bizottság erdélyi körútja alkalmával egyik vidéki város rabiját is megkérdezte a zsidóság helyzetéről.

— Mondjon valamit a zsidóság ügyéről, rabbi ur! — mondotta a rabbinak dr. Cornish, a bizottság vezetője

— Mit mondhatnék én? — válaszolt a rabbi — „Saxa loquuntur!” (A kövek beszélnek!)

A bizottság vezetője nem érdeklődött tovább...

— **Egy tizenhétéves urileány öngyilkossága.** Ma délelőtt tizenegy óra tájban a Donát-ut 72. szám alatti lakásban Lakatos Ilona tizenhétéves urileány marószódaoldattal megmérgezte magát. Az öngyilkosságot a leány szülei fedezték fel, akik a másik szobában foglalatokodtak és a leány szobájából gyanus hörgésre lettek figyelmesek. Berohantak a szobába, ahol a leányt a földön fetrengve eszméletlen állapotban, óriási görcsök között találták. Azonnal értesítették a mentőket, akik néhány perc alatt kivonultak és az öngyilkos urileányt beszállították a belgyógyászati klinikára. Az erős marószódaoldat Lakatos Ilona belső szerveit annyira összeesztette, hogy orvosi vélemény szerint életbenmaradásához nagyon kevés a remény. Az öngyilkosság oka ismeretlen.

— **A kardalosa merénylőjét hat hónapra ítélték.** Egy évvel ezelőtt történt, hogy Gombos János kolozsvári mechanikus segéd revolveres merénylőket követett el volt felesége Pataki Vilma kardalosa ellen. Gombos János a Kövespad-utca sarkán várta a sárházából hazatérő Pataki Vilma. Mikor az asszony a Kövespad-utca sarkához ért, Gombos eléje ugrott és megkérdezte, hogy visszatér-e hozzá. Pataki Vilma tagadólag válaszolt. Gombos erre előrántotta revolverét és kétaszar rálőtt az asszonyra. Pataki Vilma ájultan rogyott össze, a merénylőt pedig a lövés zajára előrohant környékeliek letartóztatták. Gombost a törvényszék egy évi börtönrre ítélte. A kolozsvári tábla a büntetést hat hónapra börtönrre szállította le. Gombos szemérségi panaszát jelentette be az ítélet ellen. A semmitörzsök ítéletét pénteken délután hirdette ki a kolozsvári törvényszék Gombos előtt. A semmitörzsök helyben hagyta a tábla ítéletét és a szerelmes mechanikus felebbezését elutasította. Gombost az ítélet kihirdetése után azonnal letartóztatták és átadták az ügyészségnek, hogy büntetését megkezdje.

* **Dr. Cosmütza szanatóriuma belgyógyászati és könnyű idegbetegek részére, különös tekintettel a légútszervek megbetegedésére.**

* **Kinevezés.** A „Generala” Román Általános Biztosító Társulat tisztviselőjét Ferenc Zoltán erdélyi igazgatóságához cégvezetőnek nevezte ki.

* **Egy monstruózus filmcímbevitelről per.** Biztos törzsből értesülünk, hogy a bukaresti „Sarpic” Filmvállalat nagy összegű kártérítési pert indított a helybeli Uránia mozgó igazgatósága ellen, mert egy eredetileg „Buffalo Bill” cíművel ellátott filmet „A két árva” címen hozta ki. A kolozsvári közönség még emlékszik ezen filmre, mellyel az Uránia igazgatósága azon célt akarta elérni, hogy a valódi „A két árva” című film sikerét, mely saos időben lett Bukarestben előadva, elrontsa. Nem tudván megszeresni D. W. Griffith híres amerikai szerző rendezésében megjelent valódi „A két árva” című világhíres filmet, jeltalan eljárásához folyamodott, felcserélvén a film címét. Nagyon érdekes per lesz, a bíróságnak bonyolult kereskedelmi és a szerző jogát illető kérdést kell megoldania. Meg kell állapítani, hogy meg van-e engedve a filmcímek kicserélése a film engedélyezésének beleegyezése nélkül. Érthető érdeklődéssel várjuk a bonyolult perben meghozandó ítéletet.

— **Uszónadrág és születési bizonyítvány.** A kolozsvári rendőrprefektúra a közérkölség nevében a napokban megrendszabályozta a fürdőkösztimőket, amikor a Diana-uszoda és a strand-fürdő homokjáról száműzte a trikót, az átlátszó túlt és tapadós batiztdreszeket. A rendelet a derékig érő uszónadrágnak is hatályos, amennyiben ezt a napfürdőzésre kiválóan alkalmas viseletet

csak a 14 éven aluli himnemű ifjúságnak engedélyezte. A kihágási bíróság által kiltatásba helyezett borsos büntetések arra ösztönözték a közös fürdők igazgatóságait, hogy a legszigorubbán gondoskodjanak a rendelet végrehajtásáról. Így történt, hogy amikor egy 10—12 éves iskolásfinkból álló csoport megjelent a Diana-uszodában a feltételeesen engedélyezett uszónadrágban, a fürdődirekció felszólította őket, hogy igazolják, hogy még nem töltötték be a 14 évet. Akinek nincs születési bizonyítványa, az ne fürdőjék uszónadrágban — ez a regula, harsogta a direktiót képviselő uszómester a gyerekeknek, akik csak jegyről, de anyakönyvi kivonatról még nem gondoskodtak. Így is történt. Ezek után nem csodálkozunk, ha a rossz nyelvek azt rebesgetik, hogy a kádfürdőt — erkölcsi bizonyítvány alól nem is adják.

KÖZGAZDASÁG

A volt magyar magánbiztosító társaságok pénzügyi rendezése

(Cluj-Kolozsvár, július 12. Az *Uj Kelet* társaságától.) Az erdélyi bankszindikátus körlevél adott ki, melyben részletesen közli Románia és Magyarország között a magánbiztosító társaságok pénzügyi rendezése és a vállalatok kölcsönös kezelése tárgyában létrejött egyezmény pontozatait.

Az egyezmény szerint azok a magánbiztosító vállalatok, melyeknek társasági székhelye a trianoni békeszerződés által megszabott Magyarország területén van és amelyek 1918 október 31-én a trianoni és saintgermaini békeszerződések által a román királysághoz átszállított területen folytatták működésüket, életbiztosítási állományaik, amelyek innon erednek és a jelen egyezmény rendelkezéseinek megfelelően létesítettek, megegyezés alapján szabad választásuk szerint átadják a román kormány által kijelölt bármely magánbiztosító vállalatnak. Hasonló rendelkezések fognak alkalmaztatni azon életbiztosítási állományokra, melyek olyan magánbiztosító vállalatokhoz tartoznak, melyeknek jelenlegi székhelye a trianoni szerződés által Romániához csatolt területen van és amelyek 1918 október 31-ike előtt Magyarország fentemlített területén működtek. A magyar kormány ebben az esetben ki fogja jelölni azokat az átvevő vállalatokat, melyek közül a román vállalatok tetszésük szerint választhatnak.

A román állománybeli biztosítási szerződések két csoportba fognak osztatni és pedig régi magyar vagy osztrák koronákban kiállított szerződések és román lejben kiállított szerződések.

A biztosított nemzetiségére való tekintet nélkül a román állományba fognak soroztatni azok a szerződések, melyek azok a biztosítottak költöttek, akiknek állandó lakása, vagy azok az erkölcsi személyek, akiknek székhelye 1918 október 31-én és 1923 december 31-én román területeken volt.

Nem sorozhatók be a román állományba a következő életbiztosítások, amelyek 1918 október 31-ike után váltak esedékessé, ha az igényelhető esedékes összegeket a kedvezményezett beleegyezésével a magyar biztosító vállalatok magyar vagy osztrák koronákban egyenlítették ki. Ugyancsak kizártnak a román állományból azon biztosítottaknak szerződései, akik 1919 június 10-e óta saját elhatározásukból és kifejezetten magyar vagy osztrák koronákban fizették a díjakat, valamint az 1919 óta kimondottan osztrák vagy magyar koronában kötött biztosítások.

Az egyezmény szerint mindkét fél fentartja az ellenőrzés jogát. Az egyezmény hatodik fejezete a vállalatok aktíváinak és a technikai tartalékoknak mikénti felhasználásáról intézkedik. A hetedik fejezet szerint a magyar vagy osztrák koronákban fizetett értékek magyar vagy osztrák koronákban 2:1 árfolyamon és névértékük szerint fognak átértékelteni, ha ezek a címletek legalább 5 százalékot kamatoznak.

A román lejekben könyvelt biztosítási szerződések technikai tartalékainak fedezésére fog-

HA FINOM CUKORKÁT AKAR, KÉRJEN „MELISSA”-T!

Cluj telefon 6-48 és 6-65

(Eloyd 2943)

Cluj, telefon 6-48 és 6-6

nak felhasználni azok a román lejben fizetett biztosító vállalati értékek, melyek a román királyság törvényes rendeletei által az életbiztosítások technikai tartalékainak fedezésére elfogadtattak.

A magyar kormány meg fogja engedni az említett megegyezések szerint a román állam technikai tartalékainak fedezetére igénybeveendő értékeknek román területre való kivitelét, ha ezek az értékek magyar területen vannak és az egyszékek megfelelnek a jelen konvenció rendelkezéseinek.

Az érdekelte vállalatok közt létrejött egyezségeknek a román kormány illetékes hatósága által történt jóváhagyása a kérdéses magyar magánbiztosító vállalatokra nézve maga után vonja a román állományhoz tartozó biztosítókkal szemben való minden kötelezettség alól való mentességüket.

Fenti pontok rendelkezései hasonlóképpen fognak alkalmaztatni ama magyar életbiztosítási állományra, illetőleg magánbiztosítási vállalatokra, melyeknek jelenlegi székhelye a trianoni szerződés következtében Romániához csatolt területen van.

Minden, a jelen egyezmény alkalmazásából eredő jogvitákban döntőbíróság határoz.

Fenti egyezmény érvénye kiterjed szokra az államokra is, melyekhez a volt monarchia valamelyik területe csatoltatott, vagy melyek annak szétdarabolásából keletkeztek.

A mai valutapiac

A román ünnep miatt a mai valutapiacra nem történtek üzletkötések. A forgalom hiánya miatt áruk sem alakulhattak ki.

Valutapiac július 12-én:

Zürich. Nyitás—Zárlat: Berlin 131:50—131:50, Amsterdam 208:00—208:00, Newyork 548:75—549:00, London 2897—2897:00, Páris 2802:50—2820, Milánó 2350—2347:50, Prága 1617:50—1617:50, Budapest 67:50—67:50, Belgrád 650:00—650:00, Bukarest 235:00—235:00, Varsó 103—108, Bécs 77:5/8—77:5/8.

Uj tagok a legfőbb bányatanácsban. Bukarestből jelentik: Az ipari és kereskedelmi minisztérium felzárkóztatta a bányavállalatokat, hogy egy hónapi határidőre belül terjesszék fel a minisztériumhoz azoknak a szakembereknek névjegyzékét, akik közül a legfőbb bányabizottság négy delegáltat választ tagjai közül.

Még mindig szedi a CFR. az 450%-os exportfuvardíjat. Jóllehet a vasúti vezérigazgatóság ez év február 26-án kelt és március 1-én életbelépett 16.144—1170. C. számú rendeletével kifejezetten megszüntette a kezelési és pótlótevékenység után az 50 százalékos exportfuvardíjak szedését, egyes állomások még most is zavartalanul kirójják ezt a jogtalan illetéket. A türelmetlen állapotok ellen az exportőrök akcióra készülnek.

A Creditul Industrial tizmilliósi hitelle nagyváradai vállalatoknak. Nagyváradról jelentik, hogy a nagyváradai Derby (volt Hungaria) cipőgyár ötmilliósi hitelt kapott a Creditul Industrialtól. A gyár vezérigazgatója már alá is írta a megállapodást a hitelintézet vezetésével. A hitelt tulajdonképpen a gyárat finanszírozó Bihar megyei Takarékpénztárnak utalták ki. Ugyancsak ötmilliósi hitelt kapott egy másik nagyváradai iparvállalat is, a Moskovits Ipartelepék r.t. A kölcsönügylet a napokban végleg perfektálódik.

SPORT

AAC—Gloria-CFR 2:1 (1:1). A megóvott mérkőzés újrajátszásából az AAC került ki győztesként annak ellenére, hogy ellenfele az egész játék ideje alatt fölényben volt. A játéknak az a színe, hogy a vasutas csapat csak azért, hogy elüsse az ATE-t a bajnokságtól, lefektűt az AAC-nak. A vezető gólt a CFR éri el, melyet azonban az AAC 11-es révén egyenlít, sőt rá pár percre a győztes gólt is rúgja. Ezután a vasutas csapat nem rolytatta a játékot és a játékidő végéig csak viktoriázott az AAC. Ezel az aradi kerületben véget ért a bajnokság, melynek büszke győztese így az AAC lett.

A mai program. Mozgalmas futballprogram zajlik le ma az egész országban. Kolozsvárt a Gloria-CFR játszik barátságos mérkőzést a KAC-cal. Marosvásárhelyt az országos futballbajnokság első selejtező mérkőzése kerül előtérbe a nagy-szebeni Soimi és a marosvásárhelyi CFR csapatai

között. (Tegnap hírnök téves jelentésen alapult.) Nagyvárad sport attrakciója a NAC—Törökös bajnoki döntő, bár a bajnokság biztos győztese a NAC, a mérkőzésre mindkét csapat erősen készülődik. Arad. Az aradi csapatok a vidéken vendégszerepelnek és így ott csak az országos vezető verseny képezi a nap programját. A versenyt az Aradi Hajós Egylet rendezti a Maroson 1500 méteres távon. A beérkezett nevezésekből következtetve a regatta győnyörű sportot ígér. A három aradi evező egyleten kívül Temesvár evezősei is starthoz állanak. Brassóban az AMTE játszik barátságos mérkőzést a Brasovia-val. Temesvár pedig az Unirea játéka utolsó bajnoki mérkőzését a TAC-cal.

Külföldön. Budapesten az MTK a szombathelyi SzAK-kal játszik az országos futballbajnokságért. — Bazel válogatott csapata Uruguay világajnokság csapatát látja vendégül. — Bécsben a csapatok nyári szünetet tartanak.

Hírek mindenfelől. Az MLSz esütörtök esti ülésén a következő játékosok jelentették be az országból való eltávozásukat: Hirzer és Obitz a hamburgi Unió-ba, Eichenhoffer a bécsi Vienna-ba, Zsin (BSC) Legano-ba, Hoffinger (TTC) Brünabe és Neuwelt (Étezerész) Kolozsvárra. — Az FTC holnap ünnepi fennállásának 25 éves évfordulóját, mely alkalomból fényes jubileumi ünnepségeket rendez.

SZÍNHÁZ, MŰVÉSZET

A MAGYAR SZÍNHÁZ HETI MŰSORA

Vasárnap d. u.: Gtl. baba. (Mérsékelt helyárrakkal. Sorozatszám 466.) Vasárnap este: Gyimesi vadvirág. (Nagy Gyula bucsu-estéje. Sorozatszám 467.) Hétfő: Bohémélet. (Kelmay Ilona és Vajda László bucsuja. Sorozatszám 468.) Kedd: Hattyulovag. (Operette újdonság 10-edszer. Somogyi Emmi bucsufőlépésével, Somogyi Rózsi vendégjátékával. Sorozatszám: 469.) Szerda: Hermelines nő. (Tolnay Andor bucsufőlépése. Sorozatszám: 470.) Csütörtök: Kék mazur. (Utolsó előadás a szünet előtti. Kolbay Illdikó bucsufőlépése. Sorozatszám 471.)

MOZGÓK MŰSORA

Select-Mozgó: Vasárnap, július 13. Damaszkusz csillaga. I. rész: A hűtlen szerető. 6 felvonás. Szentimentális dráma G. Ohnet regénye után, a sohajós leánykák és szerelmes asszonyok rajongatott írója. Főszerepben Lucy Doraine és Petrovitch Svetislav. Műsorán kívül egy bohózat a híres amerikai komikussal: „Ó”.

Hétfő, július 14. Damaszkusz csillaga. II. rész, 6 felvonás. A sors jogszolgáltatása! Főszerepben Lucy Doraine és Svetislav Petrovitch. Műsorán kívül egy bohózat a híres amerikai komikussal, „Ó”.

Uránia-Mozgó: Vasárnap, július 13. A bolygó szűz. Nagyszabású tragédia Henry Bataille regénye után 6 felvonásban. Főszerepben: Maria Jacobini és Alberto Callo.

Hétfő, július 14. Gyöttrő lelkek. Szentimentális dráma, 6 felvonásban. Filmre alkalmazta Gaston Revai. Főszerepben a közismert művésznők: Francesca Bertini és Elena Lunda.

Apollo-Mozgó: Vasárnap, július 13. A múlt ábrándja. Szenzációs detektívdráma az apacsok gletéből, 5 felvonásban. Főszerepben Lidia Kvarauta.

Advertisement for 'A CZELL sörfőzde' (The Cell Brewery) featuring a logo with 'MŰJÉG' (Iceberg) and contact information: 'Telefon 78 szám'.

Házlebontás

miatt

SZABÓ JENŐ

Selyem- és szövetáruháza Cluj, Calea .egele Ferdinand 5. sz alatt a következő árakban

elárusítást rendez:

- 1 mtr. karton , 26
1 „ mosó de-
lén, ruhára . 39
1 mtr. zefir, férfi
ingre . . . 42
1 mt. fehérnemű
vászon . . . 37
1 mt. sima crepp 39
1 méter kockás
crepp száda . 65
1 mtr. 100 cm.
széles epong 98
1 mtr. grenadin
különböző min-
tában . . . 73
1 mt. csikos és
kockás szövet 65
1 m. tiszta gyap-
ju csikos szövet 250

Selymekben, szövetekben és grenadinokban nagy választék!

Telefon 479 Telefon

